

Stavovi javnosti o pitanju korupcije i upoznatost sa radom Agencije za sprječavanje korupcije

Rezultati istraživanja javnog mnjenja

Decembar, 2016. godine

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je bio utvrditi percepciju, informisanost, stavove i iskustva građana o korupciji u Crnoj Gori.

Specifični ciljevi ovoga ispitivanja javnog mnjenja uključivali su:

1. Mjerenje percepcije raširenosti korupcije po oblastima, odnosno institucijama,
2. Utvrđivanje ličnog iskustva sa korupcijom, mjerenje razlika u percepciji i stavovima s obzirom na socio-demografske karakteristike ispitanika (pol, starost, obrazovanje, nacionalnost, materijalni položaj, regija),
3. Utvrđivanje zastupljenosti korupcije,
4. Utvrđivanje upoznatosti sa ASK i njenim aktivnostima, kao i kampanjom „Ni centa za mito“,
5. Mjerenje percepcije rada ASK u borbi protiv korupcije,
6. Utvrđivanje izvora informisanosti o aktivnostima ASK i o načinima prijave korupcije.

Metodologija

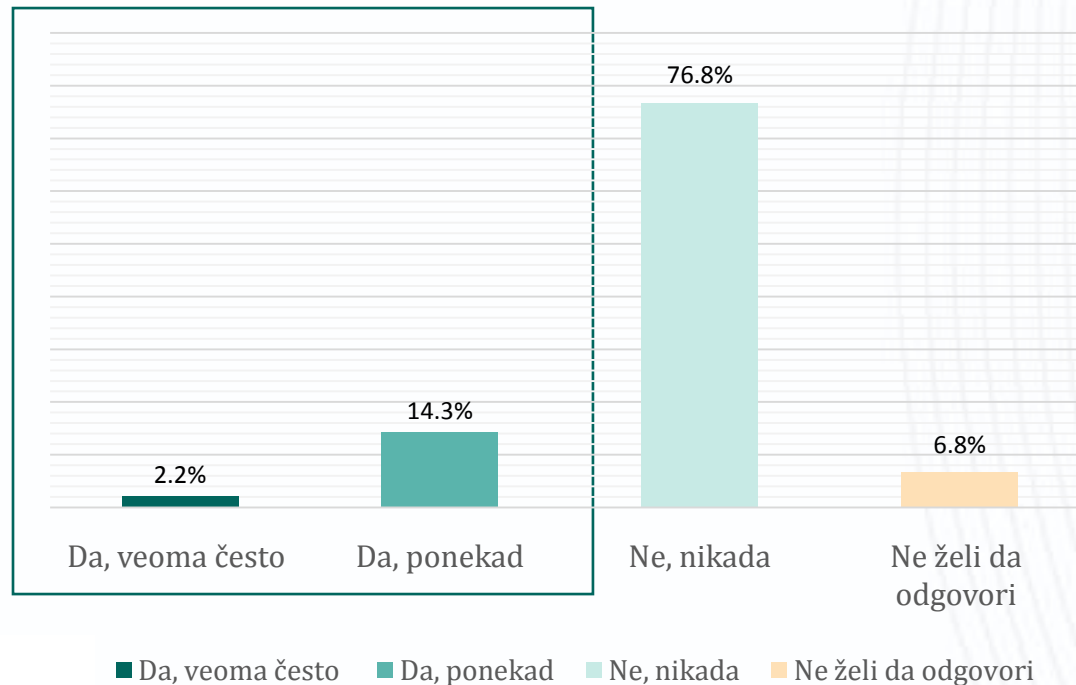
- Kvantitativno istraživanje
- Reprezentativan uzorak
  - *Multistage random sample*
  - 1006 ispitanika
  - Ciljna populacija – punoljetni građani (18+)
  - Poststratifikacija u odnosu na pol i starost
- Greška mjerenja: +/-3,1%
- Interval povjerenja 95% za incidence od 50%
- PAPI (*Paper Assisted Personal Interviewing*)
- Face to face metod
- Kontrola 10% uzorka
- Terensko istraživanje: 1. decembar – 11. decembar, 2016. godine

Stavovi javnosti o pitanju korupcije

Lično iskustvo sa korupcijom

TRAŽENJE MITA

DA LI STE NEKADA PRILIKOM OSTVARIVANJA SVOJIH PRAVA KOD DRŽAVNIH ILI ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE BILI USLOVLJENI OD BILO KOG SLUŽBENIKA ZAHTJEVOM ZA DAVANJEM POKLONA/NOVCA

Najveći broj ispitanika (76,8%) nije nikada bio uslovljen od bilo kog službenika zahtjevom za davanjem poklona/novca, prilikom ostvarivanja svojih prava kod državnih ili organa lokalne samouprave.

Svaki šesti ispitanik je bio uslovljen od nekog službenika zahtjevom za davanjem poklona/novca, a to su uglavnom:

- Građani muškog pola,
- Razlike u starosti nisu značajne,
- Imaju završenu srednju školu,
- Nezaposleni su ili rade u privatnoj kompaniji,
- Žive na sjeveru Crne Gore.

Lično iskustvo sa korupcijom

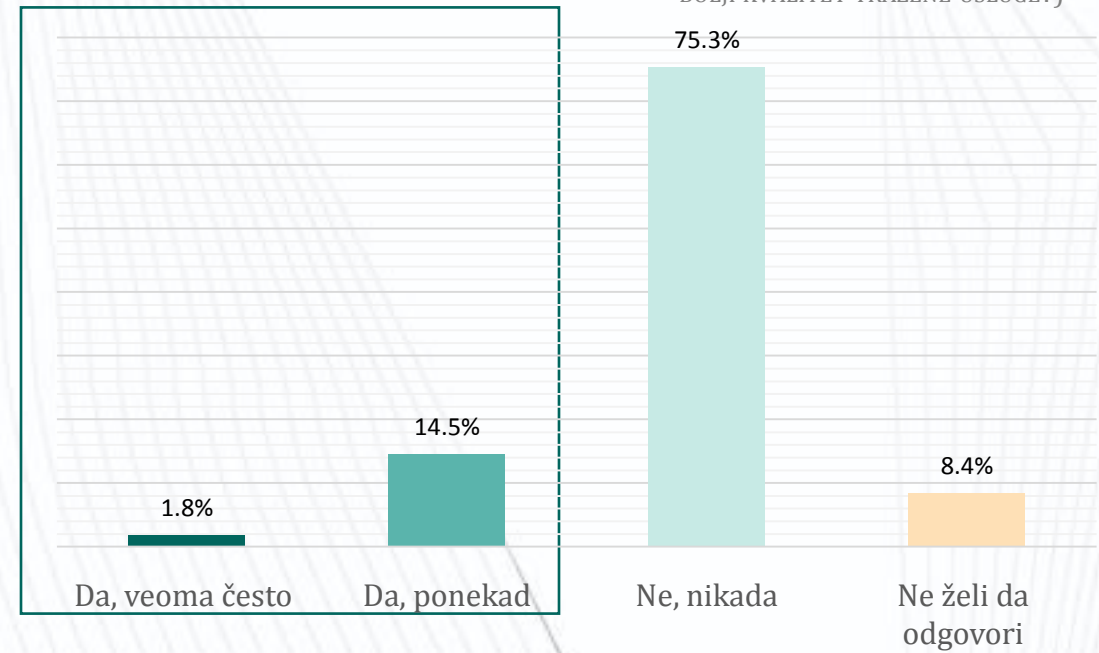
Kako i kod prethodnog pitanja, najveći je broj onih (75,3%) koji tvrde da nikada nisu ponudili neku vrstu poklona/novca kako bi ostvarili pravo koje im po zakonu pripada.

Svaki šesti ispitanik priznaje da je veoma često ili ponekad ponudio mito.

Kada je riječ o strukturi ispitanika koji su se potvrdno izjasnili po ovom pitanju, možemo tvrditi da se uglavnom radi o građanima sa završenom srednjom školom, budući da kod svih ostalih demografskih kategorija razlike nisu statistički značajne.

DAVANJE MITA

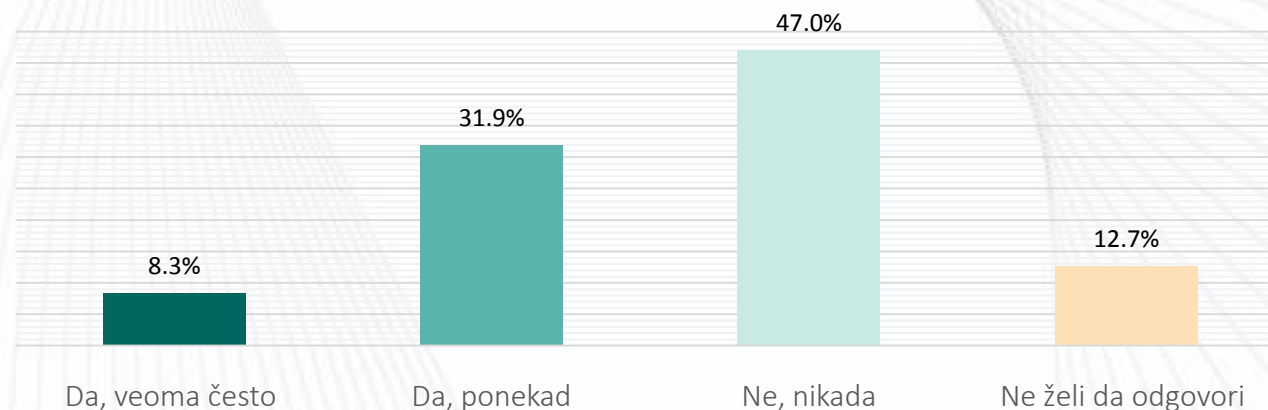
DA LI STE NEKADA PONUDILI NEKU VRSTU POKLONA/NOVCA KAKO BISTE OSTVARILI PRAVO KOJE VAM PO ZAKONU PRIPADA (SKRATILI ODREĐENE PROCEDURE ILI UBRZALI POSTUPKE NA KOJE SE INAČE ČEKA ILI OBEZBIJEDILI BOLJI KVALITET TRAŽENE USLUGE?)

Da li ste čuli od nekog iz vaše neposredne okoline da je primio ili ponudio mito?

ISKUSTVO DRUGIH: TRAŽENJE MITA

DA LI STE ČULI OD NEKOG IZ VAŠE NEPOSREDNE OKOLINE (ČLAN PORODICE, ROĐAK, KOMŠIJA, KOLEGA I SL.) DA JE NEKADA PRILIKOM OSTVARIVANJA SVOJIH PRAVA KOD DRŽAVNIH ILI ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE BIO USLOVLJEN OD BILO KOG SLUŽBENIKA ZAHTJEVOM ZA DAVANJEM POKLONA/NOVCA?

U odnosu na lično iskustvo, očekivano je veći broj onih koji tvrde da su čuli da je neko iz njihove neposredne okoline bio uslovljen od nekog službenika zahtjevom za davanjem poklona/novca, prilikom ostvarivanja svojih prava.

Čak 40,2% (kumulativno, veoma često i ponekad) građana tvrdi da je nekome iz njihove neposredne okoline traženo „dodatno plaćanje“ za izvršene usluge.

Dakle, možemo reći da je dva i po puta veći broj onih koji tvrde da se ova situacija prije desila nekog drugom, nego njima samima.

Oni koji kažu da se traženje mita dešavalo veoma često ili ponekad nekome iz njihove neposredne okoline, uglavnom spadaju u kategoriju:

- Srednje obrazovanih,
- Između 25 i 44 godine,
- Ispitanika iz sjevernog regiona.

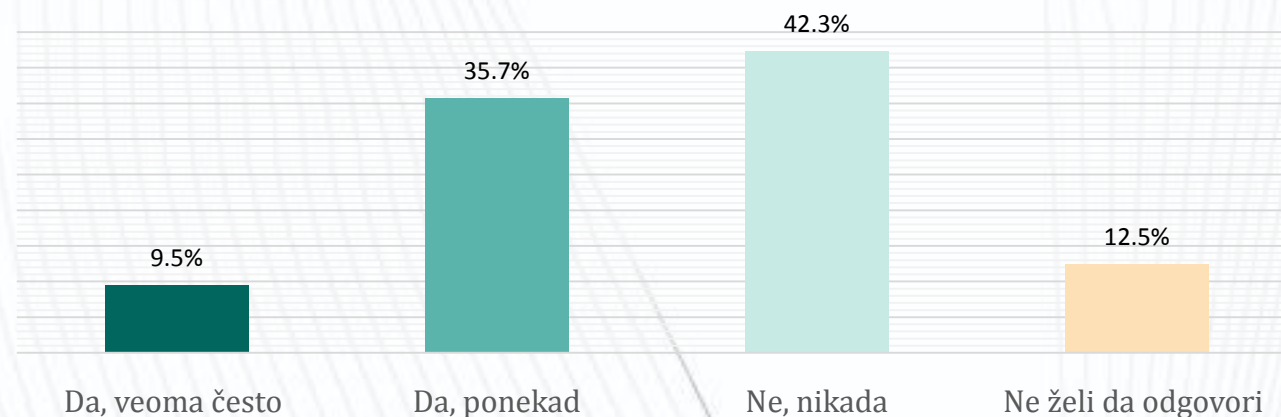
Da li ste čuli od nekog iz vaše neposredne okoline da je primio ili ponudio mito?

Slična je situacija i kod davanja poklona/novca koje je izvršio neko iz neposredne okoline ispitanika, kako bi ostvario pravo koje im pripada. Značajno je veći broj građana koji smatraju da “nelegalna plaćanja” postoje (kumulativno 45,2%), ali da ih je prije izvršio neko iz njihove okoline, nego oni sami (svega 16,3% potvrdilo da je to nekada uradilo).

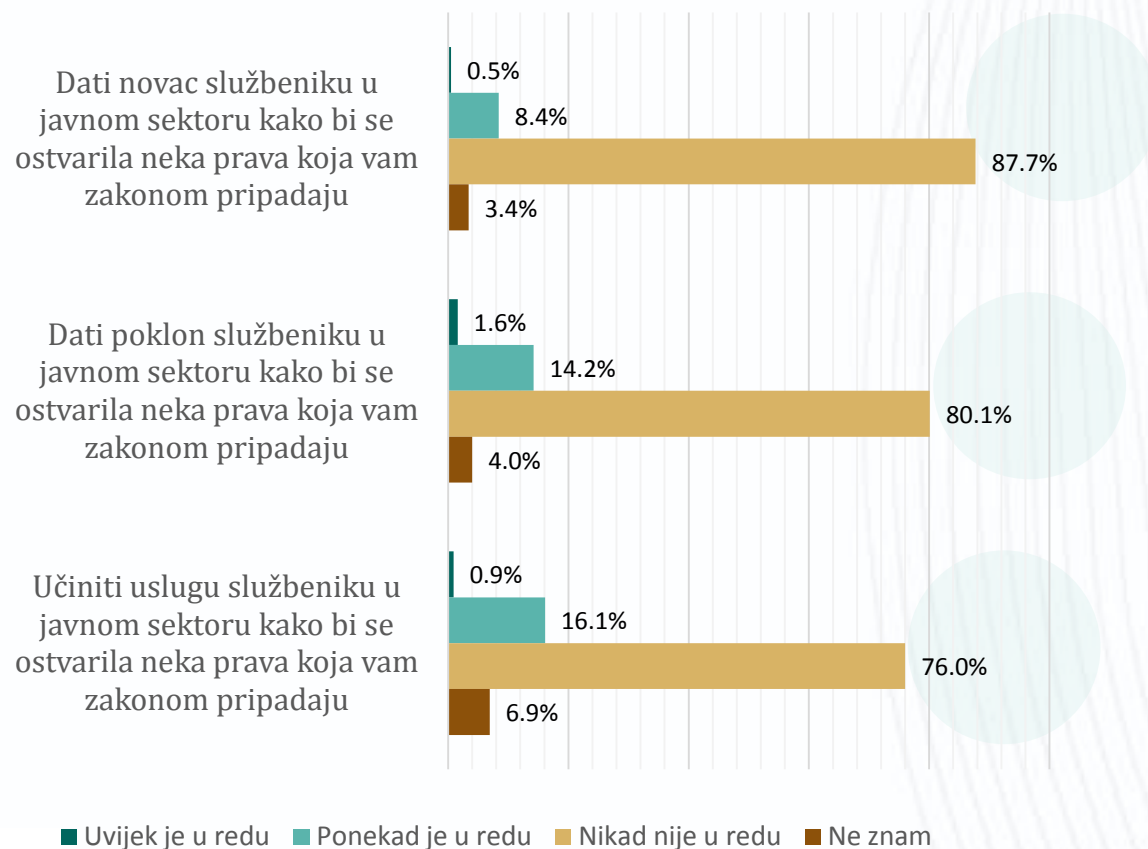
Oni koji smatraju da drugi ljudi vrše „dodatna plaćanja“ kako bi ostvarili prava koja im pripadaju, uglavnom žive u centralnoj regiji i imaju završenu srednju školu.

ISKUSTVO DRUGIH: DAVANJE MITA

DA LI STE ČULI OD NEKOG IZ VAŠE NEPOSREDNE OKOLINE (ČLAN PORODICE, ROĐAK, KOMŠIJA, KOLEGA I SL.) DA JE PONUDIO NEKU VRSTU POKLONA/NOVCA KAKO BI OSTVARIO PRAVO KOJE MU PO ZAKONU PRIPADA (SKRATILI ODREĐENE PROCEDURE ILI UBRZALI POSTUPKE NA KOJE SE INAČE ČEKA ILI OBEZBIJEDILI BOLJI KVALITET TRAŽENE USLUGE)?

Da li smatrate da je u redu nešto od sljedećeg?

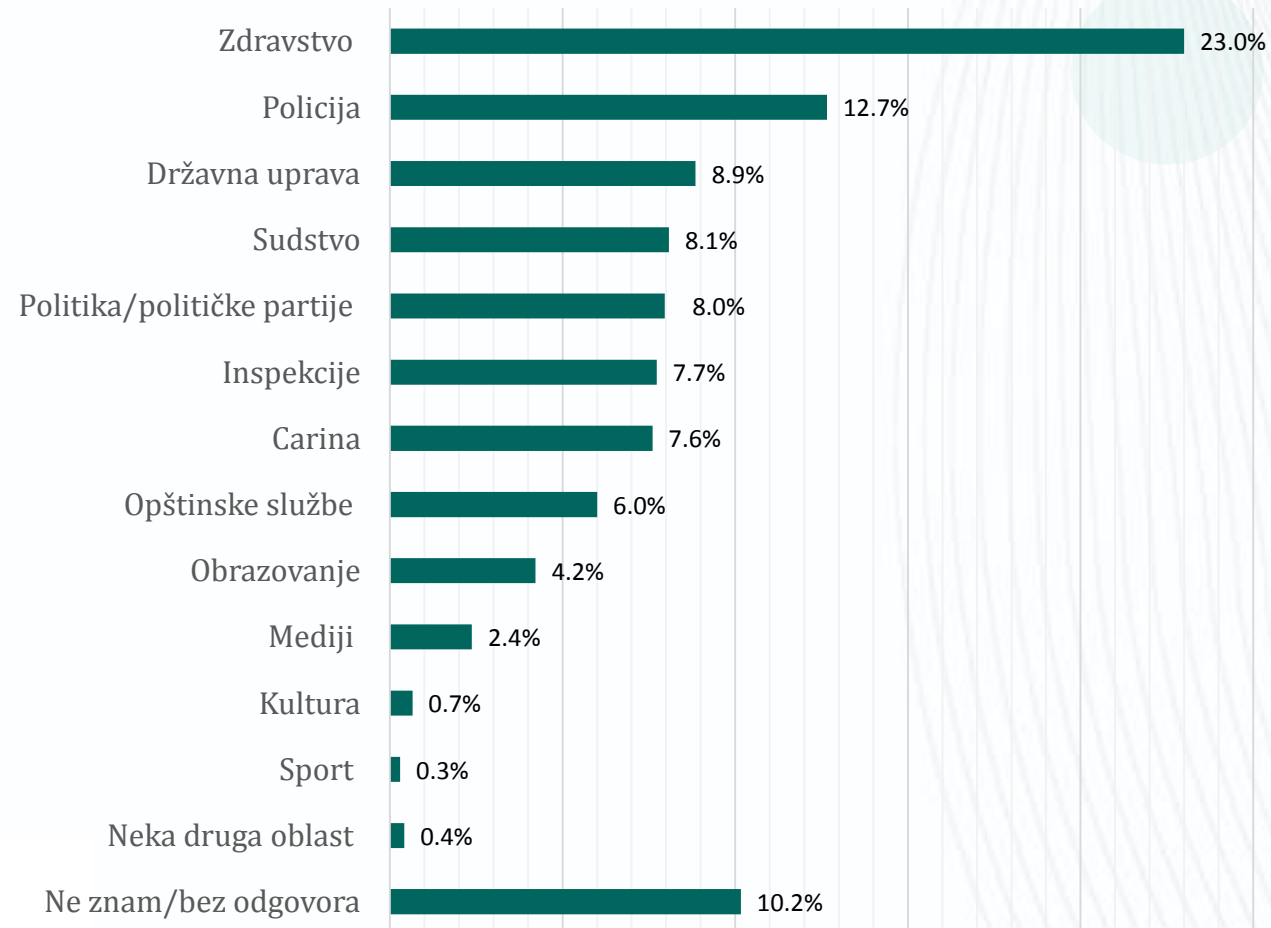
U najvećem procentu građani Crne Gore smatraju da nikada nije u redu:

- dati novac službeniku u javnom sektoru kako bi se ostvarila prava koja im zakonom pripadaju (87.7%);
- dati poklon službeniku u javnom sektoru kako bi se ostvarila neka prava koja im zakonom pripadaju (80.1%),
- učiniti uslugu službeniku u javnom sektoru kako bi se ostvarili prava koja im zakonom pripadaju (76%).

Svaki šesti ispitanik (16.1%) smatra da je ponekad u redu učiniti uslugu službeniku u javnom sektoru kako bi se ostvarila neka prava koja im zakonom pripadaju, dok samo 0.5% smatra da je uvijek u redu za to dati novac službeniku.

U kojim oblastima/institucijama je korupcija najzastupljenija?

U percepciji građana Crne Gore korupcija je najzastupljenija u zdravstvu. To je stav koji dijeli 23% građana.

Svaki osmi ispitanik kaže da je korupcija najzastupljenija u policiji (12.7%).

Poslije policije, po mišljenju građana, korupcija je najzastupljenija u državnoj upravi (8.9%), sudstvu (8.1%) i političkim partijama (8%).

Građani smatraju da je korupcija najmanje zastupljena u sportu (0.3%), kulturi (0.7%) i medijima (2.4%).

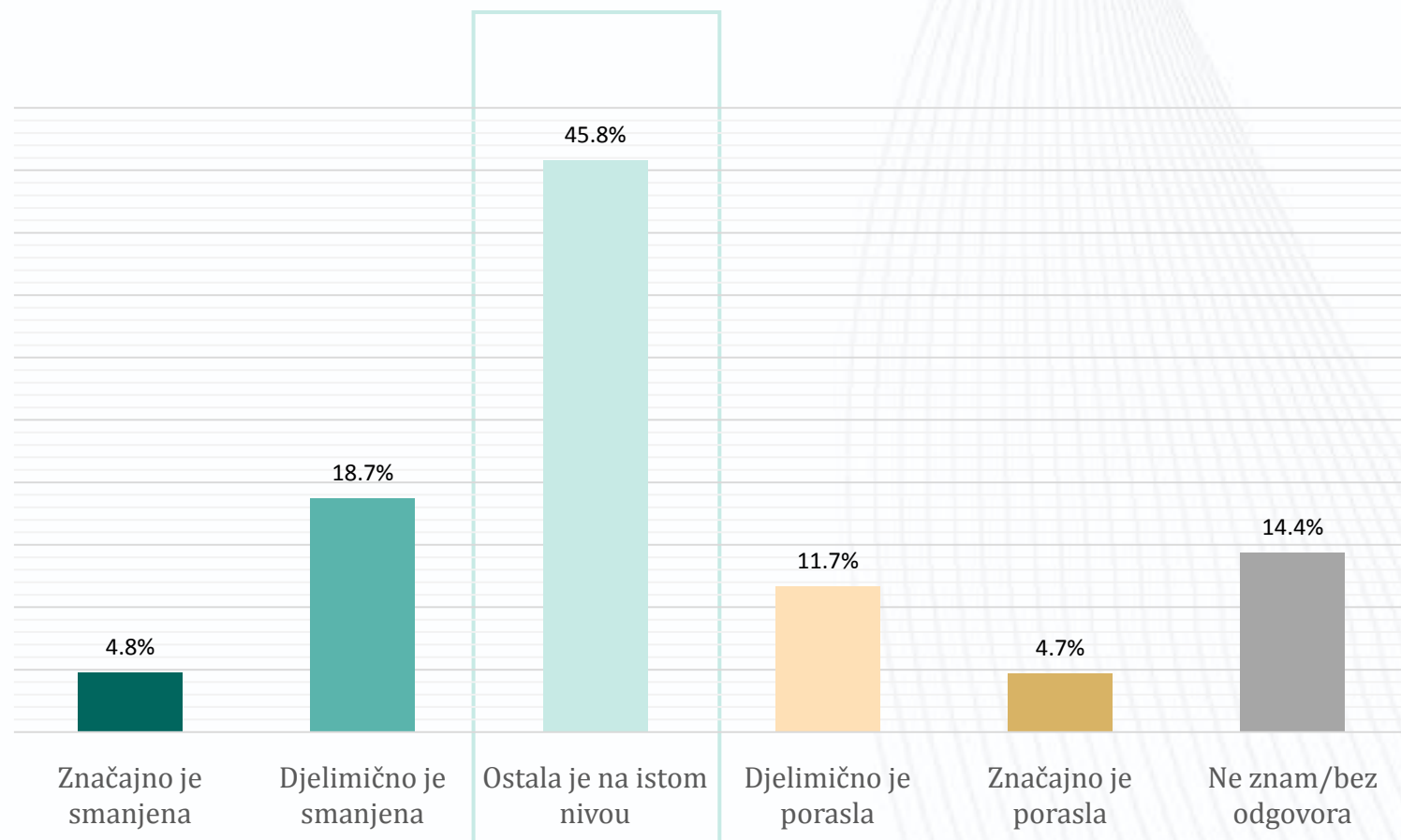
Koji su glavni uzroci pojave/prisutnosti korupcije?

Osnovni uzroci pojave/prisutnosti korupcije koje primjećuju crnogorski građani su:

- Nedostatak građanske svijesti i odgovornosti o štetnosti korupcije (21%),
- Niska primanja službenika u državnim/opštinskim službama (18.3%),
- Nepotizam kao oblik korupcije (15.8%).

Kakvo je Vaše mišljenje o prisutnosti korupcije u Crnoj Gori danas u poređenju sa tim kakvo je stanje bilo prije godinu?

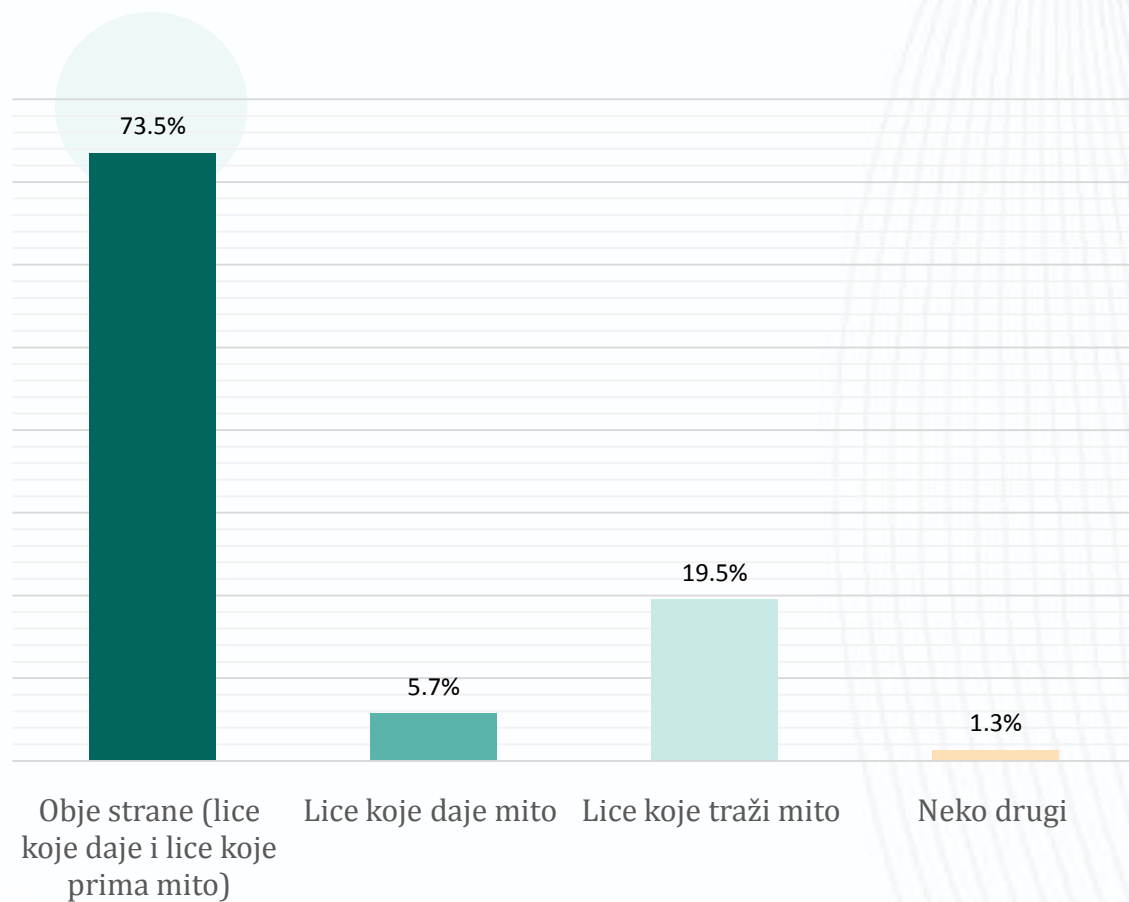
Najveći broj ispitanika smatra da je korupcija ostala na istom nivou kao i prošle godine (45.8%).

Svega je 11.7% građana koji smatraju da je korupcija djelimično porasla u odnosu na prethodnu godinu, dok broj onih koji tvrde da je korupcija značajno porasla iznosi 4.7%.

Struktura ovih ispitanika je:

- Muškarci,
- Srednjovječne dobi (35-44 godine),
- Sa završenom srednjom školom,
- Iz centralne regije.

Ko je krivično odgovoran za krivična djela primanje/davanje mita?

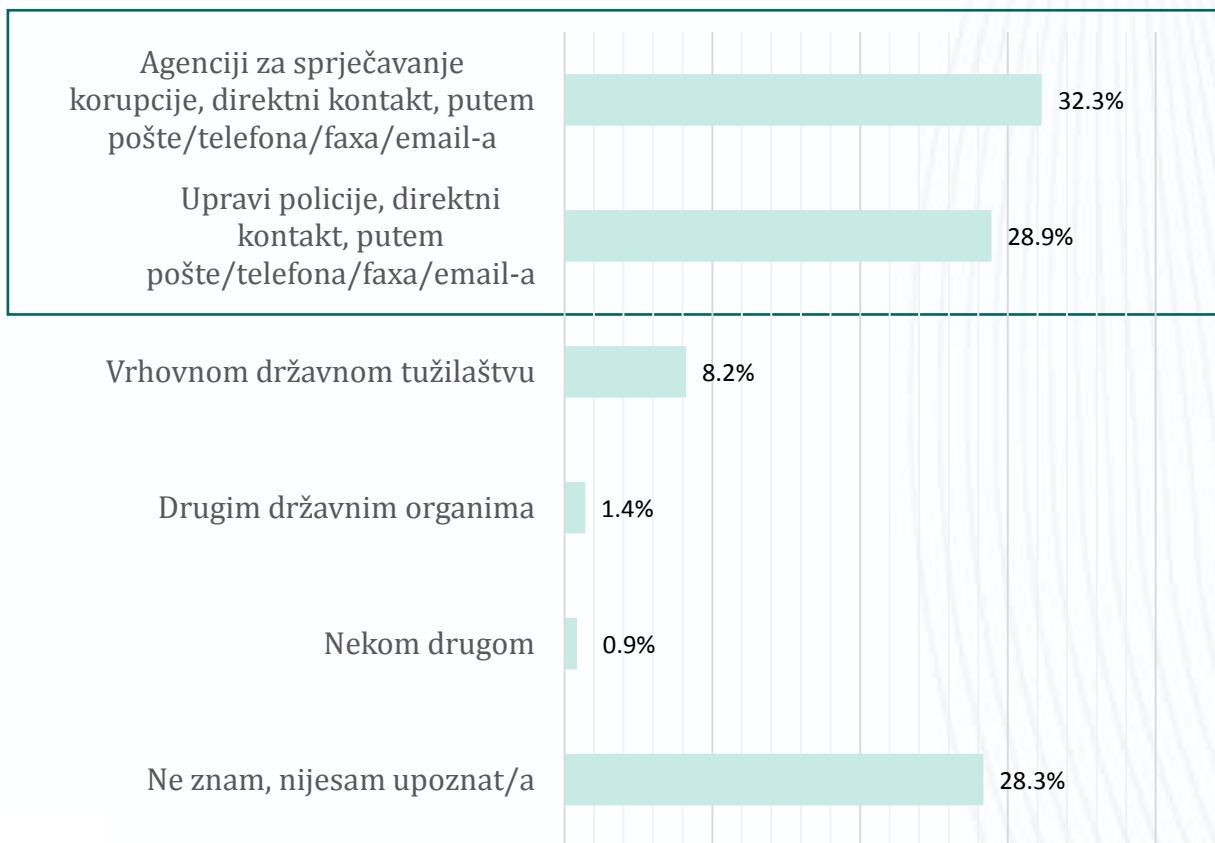

Najveći broj ispitanika (73.5%) smatra da su u koruptivnim radnjama krivično odgovorni i ono lice koje daje mito, kao i ono lice koje prima mito.

Gotovo svaki peti ispitanik smatra da je u koruptivnim radnjama krivično odgovorno samo ono lice koje traži mito (19.5%). Struktura ovih ispitanika je:

- Žene,
- Stariji građani (55-64 godine),
- Sa završenom srednjom školom,
- Penzioneri i nezaposleni,
- Stanovnici sjeverne regije.

Da li ste upoznati sa tim na koje sve načine možete prijaviti korupciju?

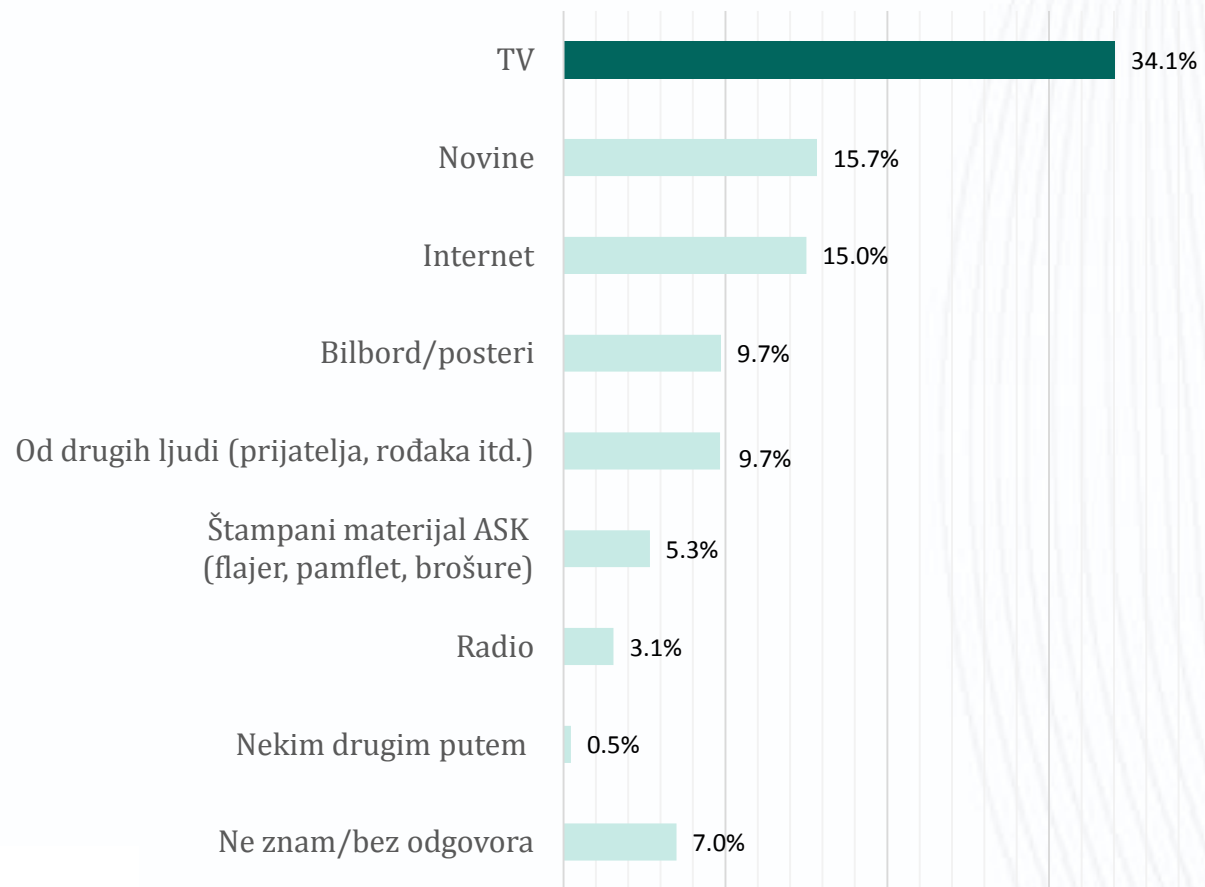

Svaki treći građanin Crne Gore smatra da korupciju može prijaviti Agenciji za sprječavanje korupcije, bilo direktnim kontaktom, bilo putem pošte/telefona/faksa ili email-a.

Gotovo trećina ispitanika (28.9%) smatra da korupciju mogu prijaviti Upravi policije.

Procenat onih koji nijesu upoznati sa time kako mogu prijaviti korupciju je i dalje značajan – 28.3%.

Kako ste se informisali o ovim načinima prijave korupcije?

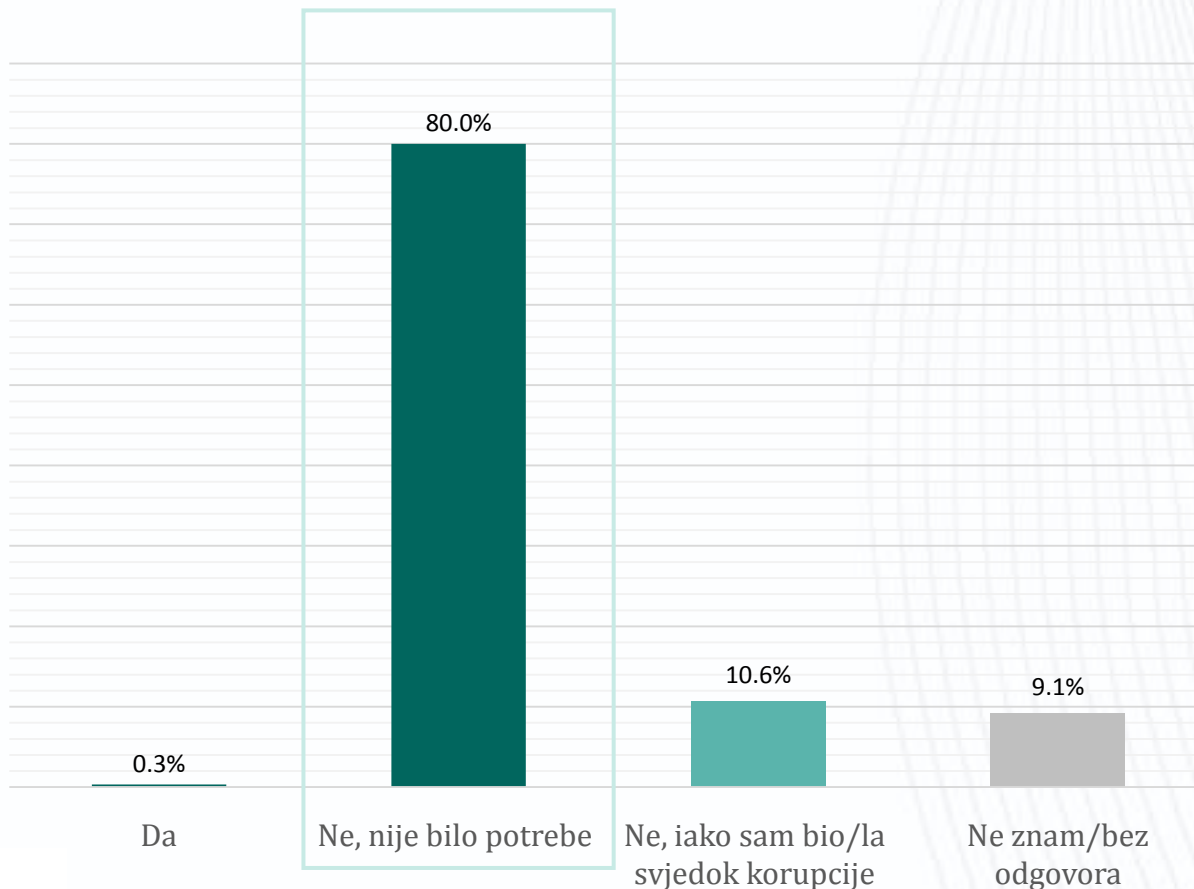

Najveći broj građana Crne Gore se o načinima prijave korupcije informiše putem TV-a (34.1%).

Pored TV-a, najefikasniji način informisanja o načinima prijave korupcije su novine (15.7%).

Na trećem mjestu ispitanici izdvajaju informisanje putem interneta (15%).

Da li ste u posljednjih 12 mjeseci Vi ili neko od članova Vašeg domaćinstva koristili neki od navedenih načina za prijavu korupcije?

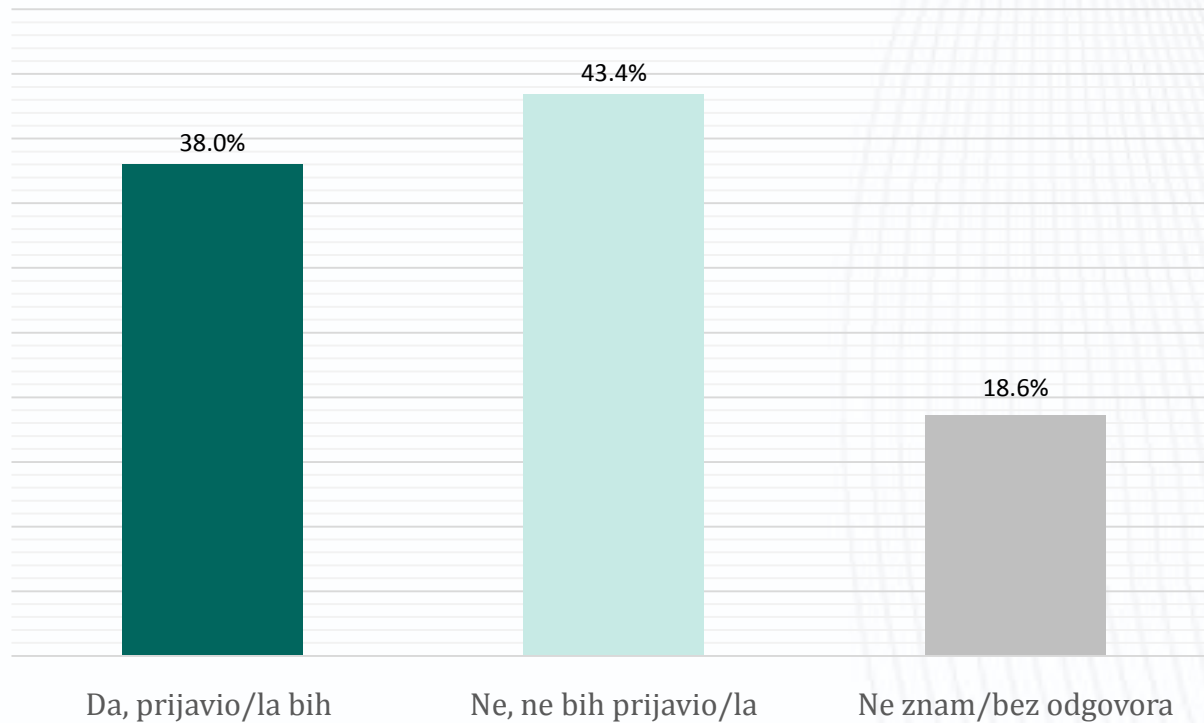
Najveći broj građana Crne Gore (80%) kaže da u posljednjih 12 mjeseci nije prijavilo korupciju, jer za tim nije bilo potrebe.

Svaki deseti građanin nije prijavio, iako je bio svjedok korupcije.

U grupi onih koji nijesu prijavili, a bili su svjedoci korupcije, su uglavnom:

- Srednjovječni (35-54 godine),
- Sa završenom srednjom školom,
- Iz centralne regije.

Da li biste, u slučaju, da dođete do informacije/a o korupciji, iz ličnog i/ili tuđeg iskustva, prijavili taj slučaj?

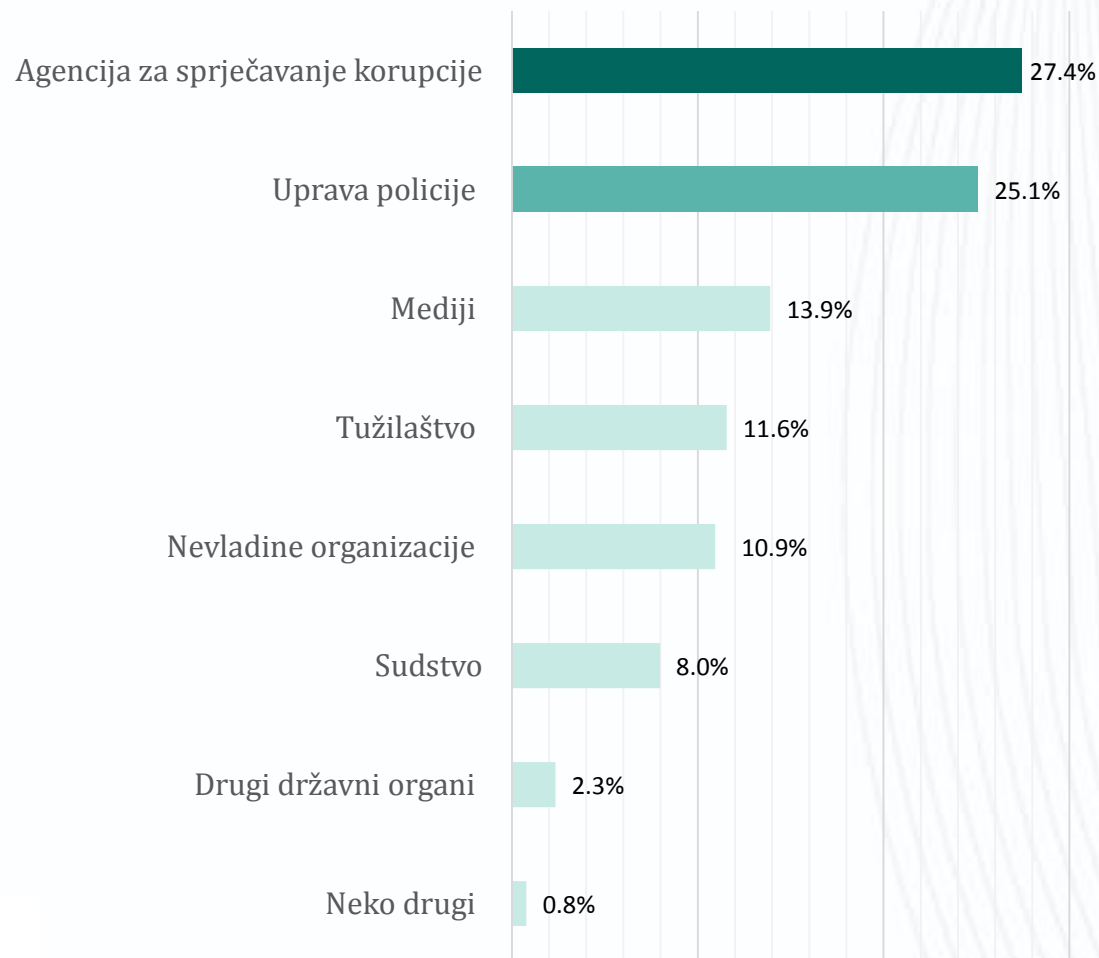
Više je građana koji kažu da ne bi prijavili korupciju (43.4%) u poređenju sa onima koji kažu da bi prijavili (38%).

Među onima koji ne bi prijavili korupciju su uglavnom:

- Muškarci,
- Mlađe starosne dobi (25-34 godine),
- Sa završenom srednjom školom ili niže,
- Iz centralne regije.

Kome biste prijavili korupciju?

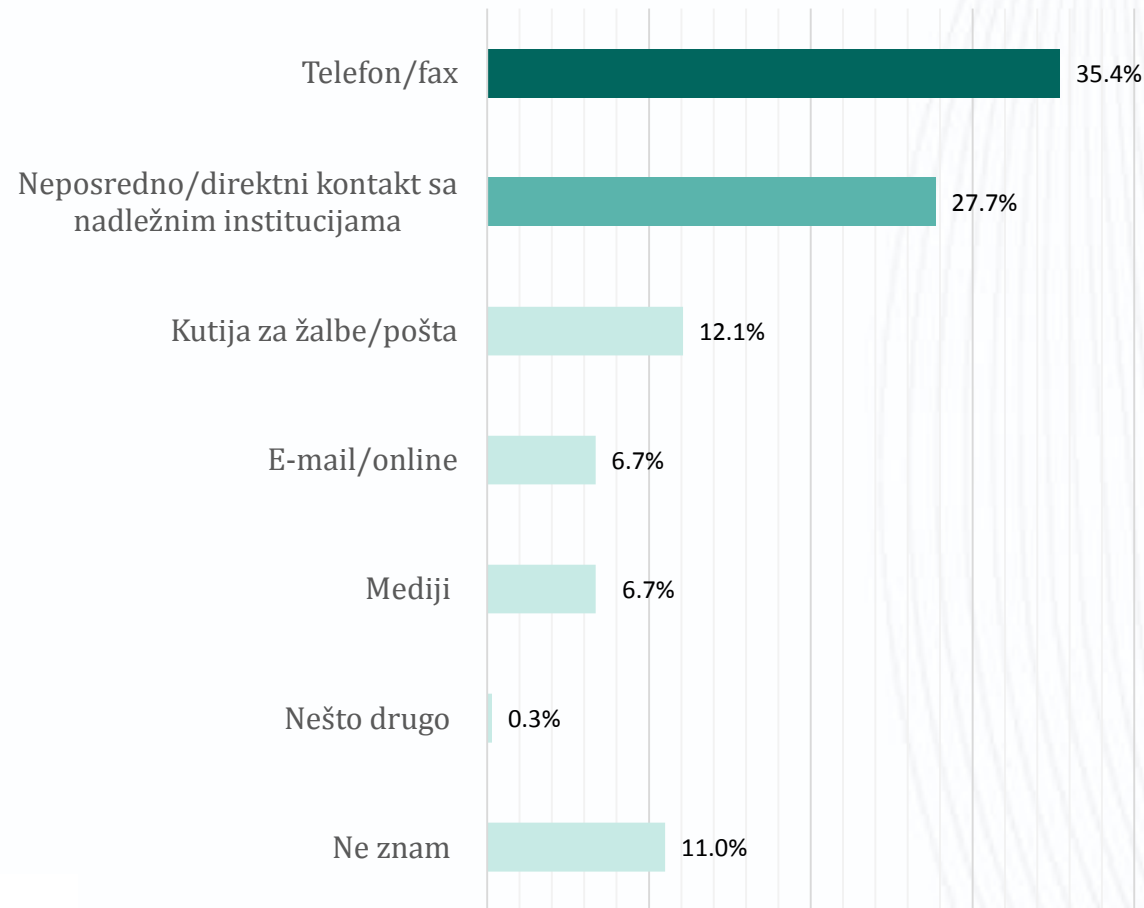
Najveći procenat građana korupciju bi prijavili Agenciji za sprječavanje korupcije (27.4%). Nakon toga, građani bi korupciju prijavili Upravi policije (25.1%), zatim slijede mediji (13.9%), tužilaštvo (11.6%), nevladine organizacije (10.9%) i sudstvo (8%).

Ovaj poredak je u skladu sa odgovorima koje su građani dali na pitanje „da li ste upoznati s tim na koje sve načine možete prijaviti korupciju“ gdje je najviši procenat biralo Agenciju za sprječavanje korupcije (32.3%), pa zatim Upravu policije (28.9%).

Građani koji bi prijavili korupciju Agenciji za sprječavanje korupcije su uglavnom:

- Žene,
- Sa završenom srednjom školom,
- Zaposleni,
- Iz sjevernog regiona.

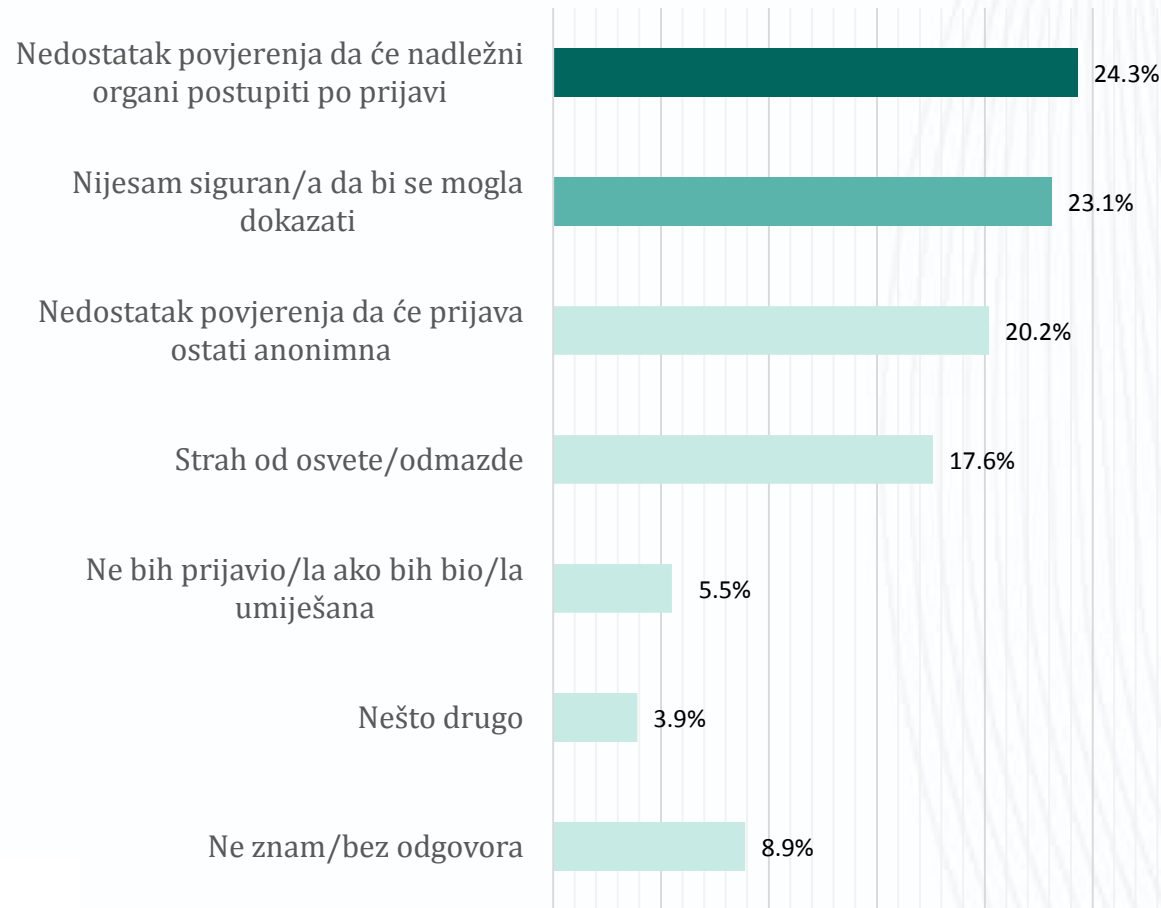
Na koji način biste prijavili korupciju?

Građani bi u najvećoj mjeri korupciju prijavili putem telefona/faxa (35.4%).

Na drugom mjestu je neposredni kontakt sa nadležnim institucijama (27,7%), dok je na trećem mjestu kutija za žalbe ili putem pošte (12,1%).

Koji su glavni razlozi zbog kojih ne biste prijavili korupciju?

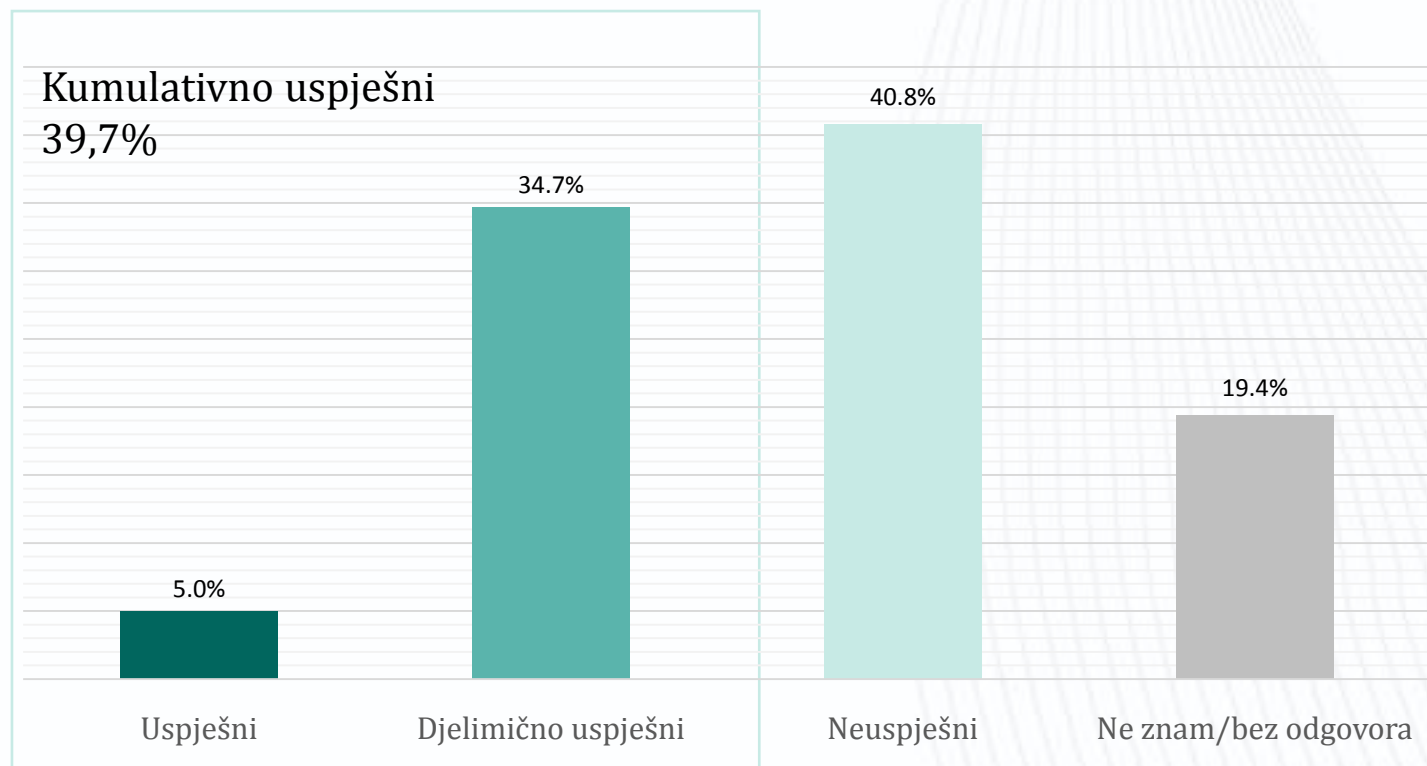

Glavni razlog zbog kojeg građani Crne Gore ne bi prijavili korupciju je nedostatak povjerenja da će nadležni organi postupiti po prijavi (24.3%).

Gotovo svaki četvrti ispitanik nije siguran/a da bi se korupcija mogla dokazati (23.1%).

Svaki peti građanin nema povjerenja da će prijava ostati anonimna (20,2%).

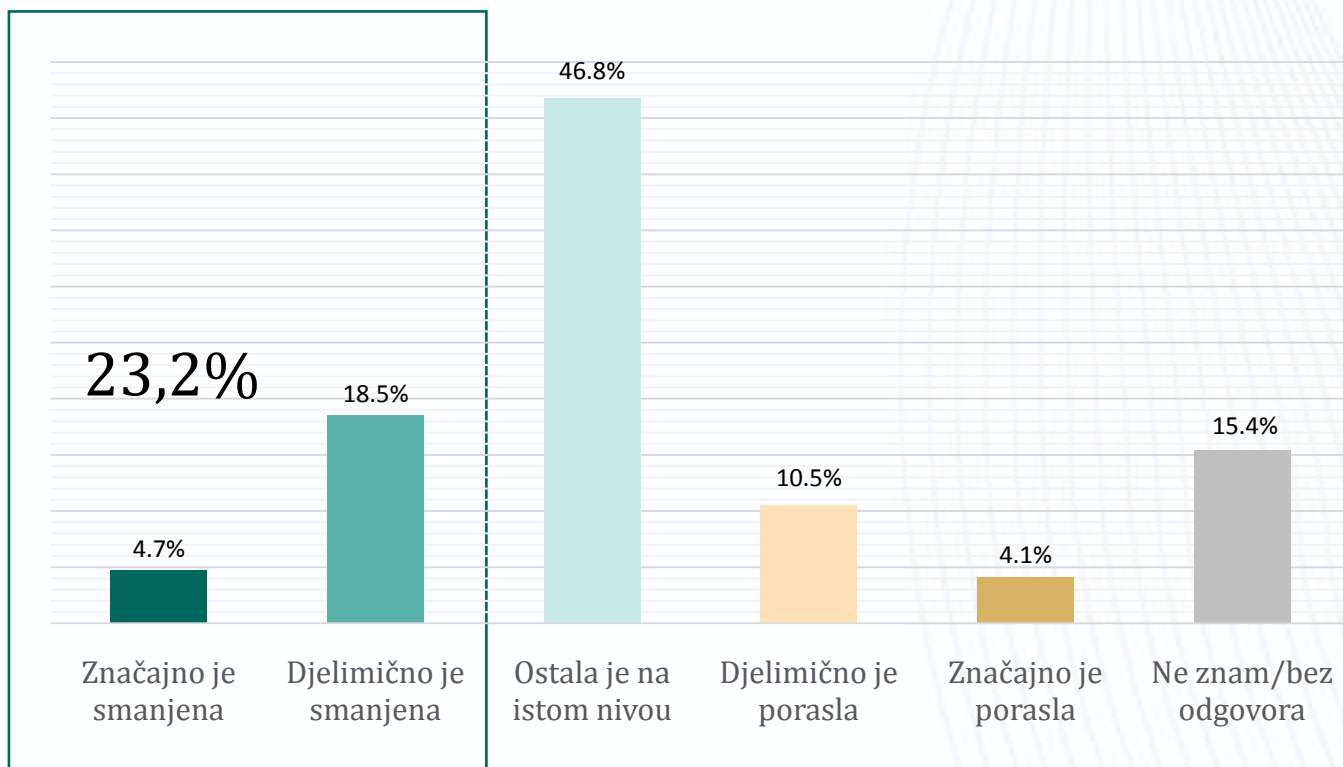
Koliko su dosadašnji napori nadležnih institucija u borbi protiv korupcije bili uspješni/efikasni?

Da su napori nadležnih institucija u borbi protiv korupcije bili uspješni/efikasni smatra gotovo 40% građana (5% - uspješni; 34.7% - djelimično uspješni)

Približno je jednak broj onih koji smatraju da su napori državnih institucija u borbi protiv korupcije bili neuspješni – 40.8%.

Ukupno uzevši, kakvo je Vaše mišljenje o prisutnosti korupcije u državnoj upravi danas u poređenju sa tim kakvo je stanje bilo prije godinu?

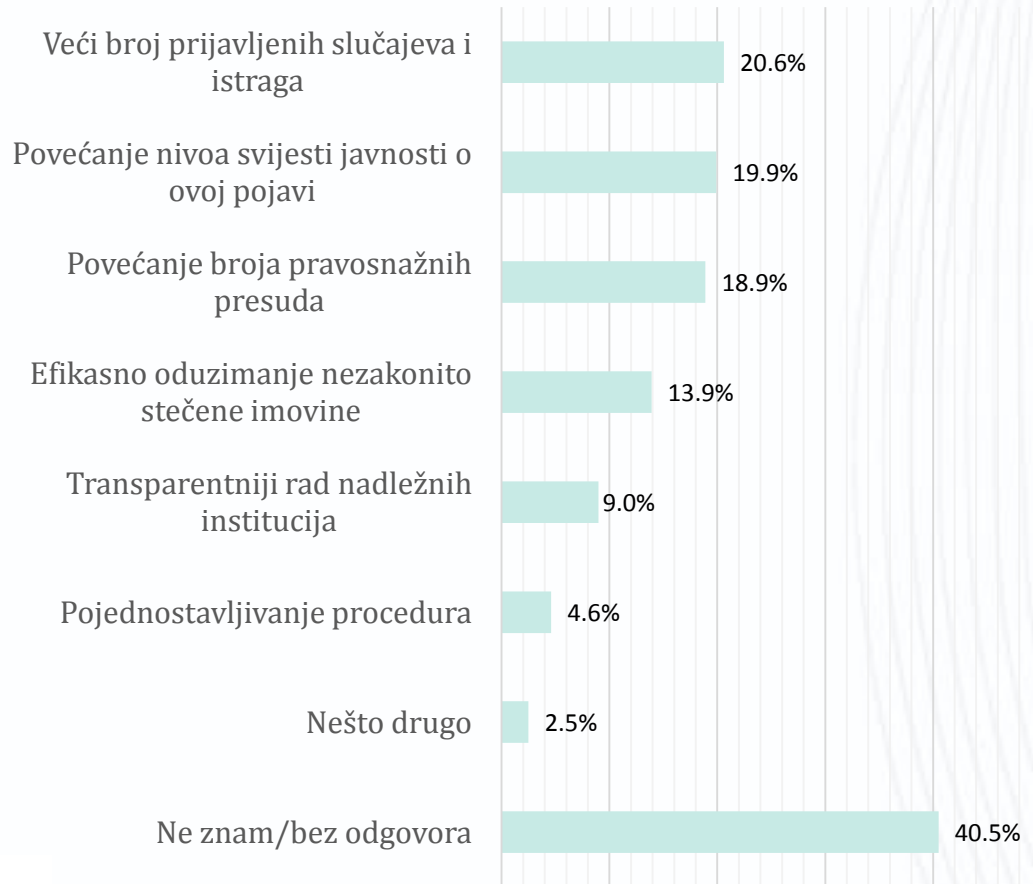

Najveći broj građana smatra da je korupcija u državnoj upravi ostala na istom nivou na kojem je bila prije godinu dana (46.8%).

Sa druge strane 10.5% smatra da je korupcija u državnoj upravi djelimično porasla, a 4.1% da je značajno porasla.

Gotovo četvrtina tvrdi da je korupcija u državnoj upravi, u poređenju sa prethodnom godinom, značajno ili djelimično smanjena (kumulativni zbir odgovora, 23,2%).

Koja su Vaša očekivanja po pitanju poboljšanja trenutne situacije u vezi sa borbom protiv korupcije u Crnoj Gori?

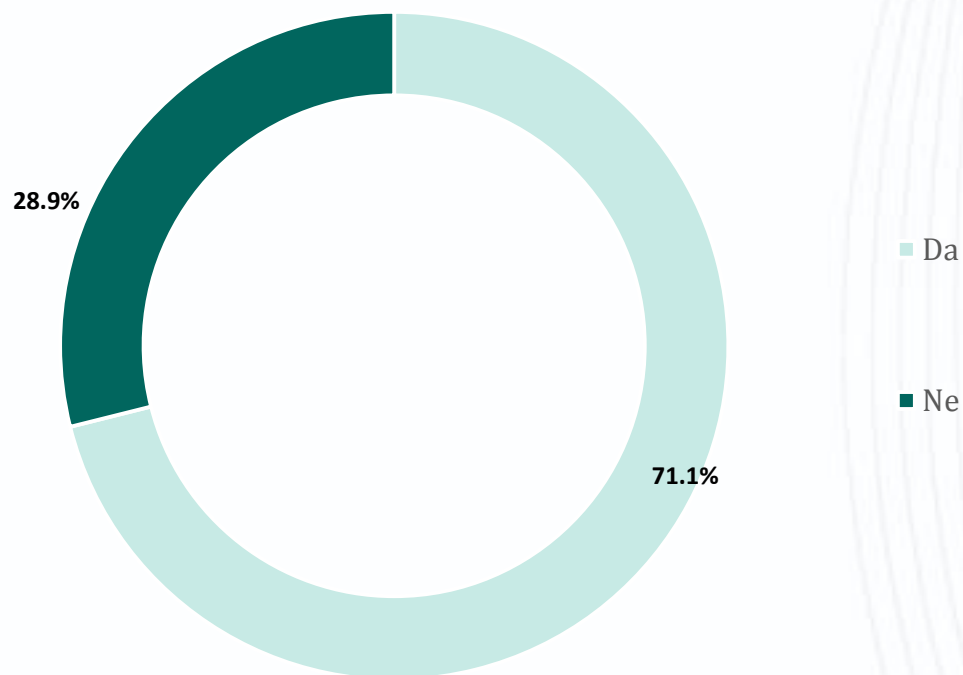

Po pitanju borbe protiv korupcije u Crnoj Gori, građani u najvećoj mjeri očekuju:

- Veći broj prijavljenih slučajeva i istraga (20.6%),
- Povećanje nivoa svijesti javnosti o ovoj pojavi (19.9%),
- Povećanje broja pravosnažnih presuda (18.9%).

Upoznatost sa radom Agencije za sprječavanje korupcije?

Da li ste čuli za Agenciju?

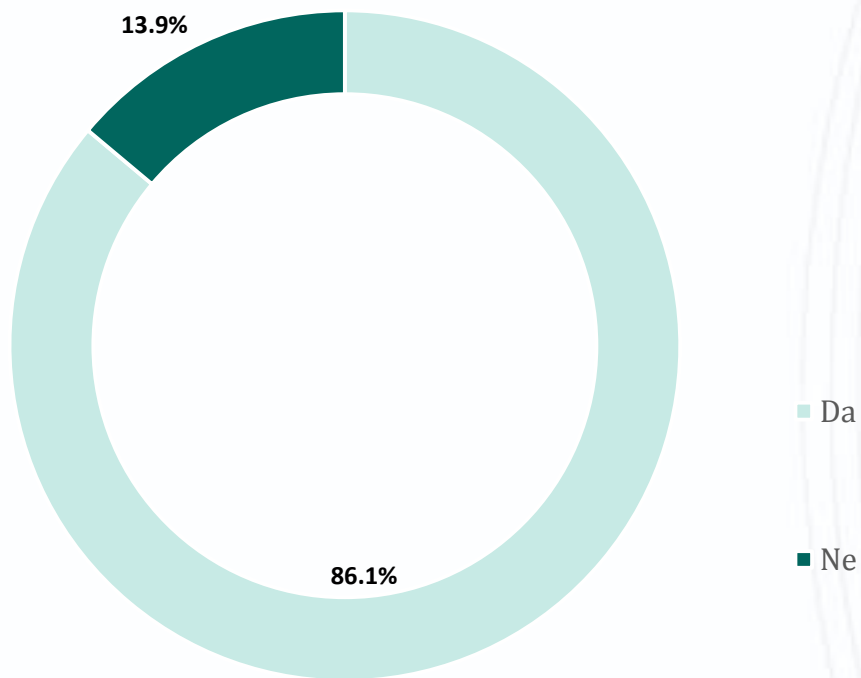
N=1006

Više od 70% građana je čulo za ASK, dok je skoro trećina odgovorila suprotno.

Kod ispitanika koji nijesu čuli za ASK:

- Razlika prema polu nije statistički značajna,
- Pripadaju starosnim kategorijama 25-34 i 65+,
- Imaju završenu srednju školu,
- Penzioneri su ili su zaposleni u privatnom sektoru,
- Žive u centralnoj regiji.

Da li znate čime se Agencija bavi?

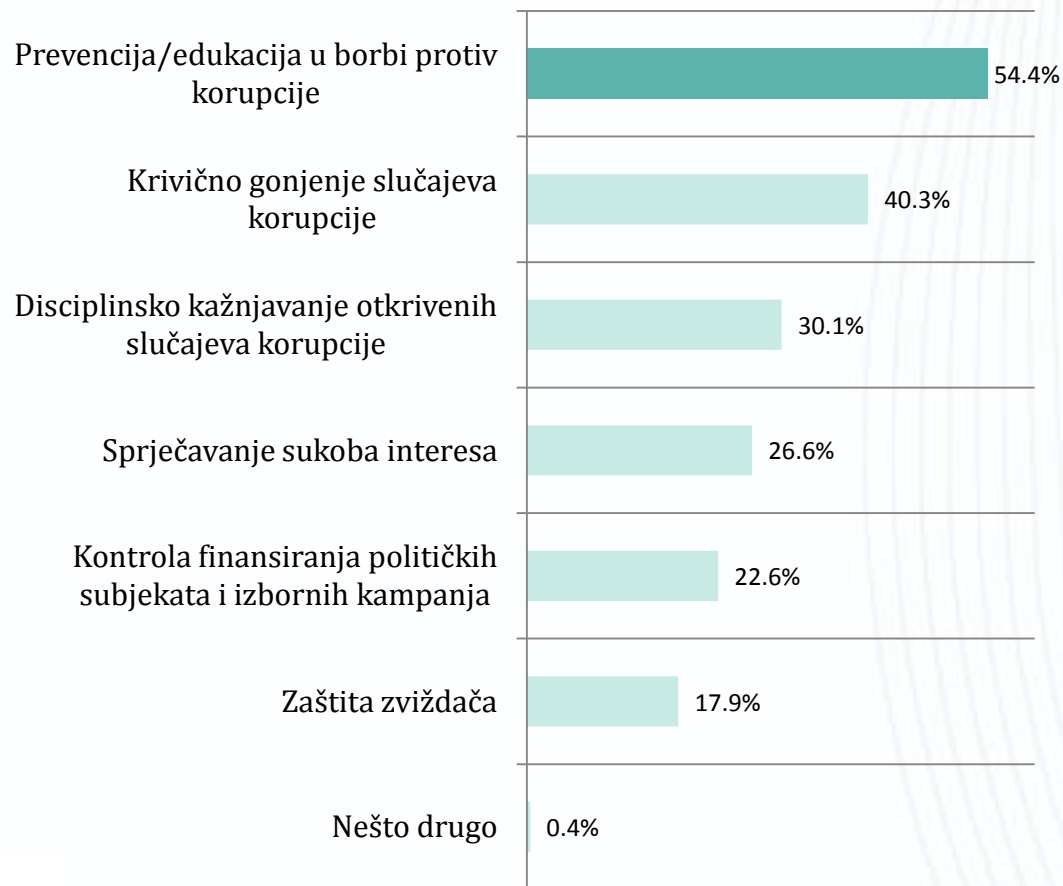

N=708

- Od onih koji su čuli za Agenciju, 86,1% njih tvrdi da zna čime se Agencija bavi.
- Uoči osnivanja Agencije, u istraživanju koje je sprovedeno 2015. godine, postavljno je pitanje da li znate čime će se buduća Agencija za sprječavanje korupcije baviti.
- U poređenju sa odgovorima koji su tada dati, broj građana koji znaju čime se ovo tijelo bavi je uvećan za gotovo jednu trećinu.

Koje su aktivnosti Agencije?

Kada izdvojimo one koji su odgovorili da znaju čime se bavi ASK, vidimo da je značajan procenat ispitanika dalo tačne odgovore.

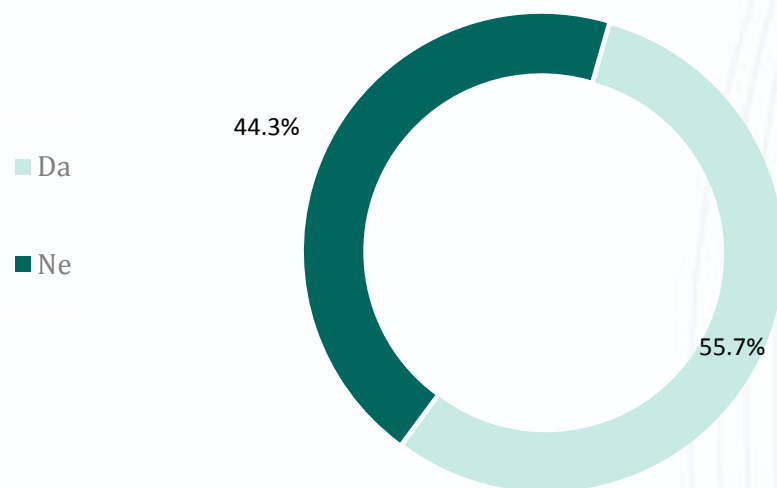
Tako je tačno odgovorilo

- da se Agencija bavi prevencijom ili edukacijom u borbi protiv korupcije, 54.4% ispitanika,
- da se bavi sprečavanjem sukoba interesa, 26.6% ispitanika,
- da se bavi zaštitom zviždača, 17.9% ispitanika i
- da kontroliše finansiranje političkih subjekata i izbornih kampanja, 22.6% ispitanika.

Netačan odgovor da Agencija krivično goni slučajeve korupcije dalo je 40.3% ispitanika i da Agencija disciplinski kažnjava otkrivene slučajeve korupcije 30% ispitanika.

Kampanja „Ni centa za mito”

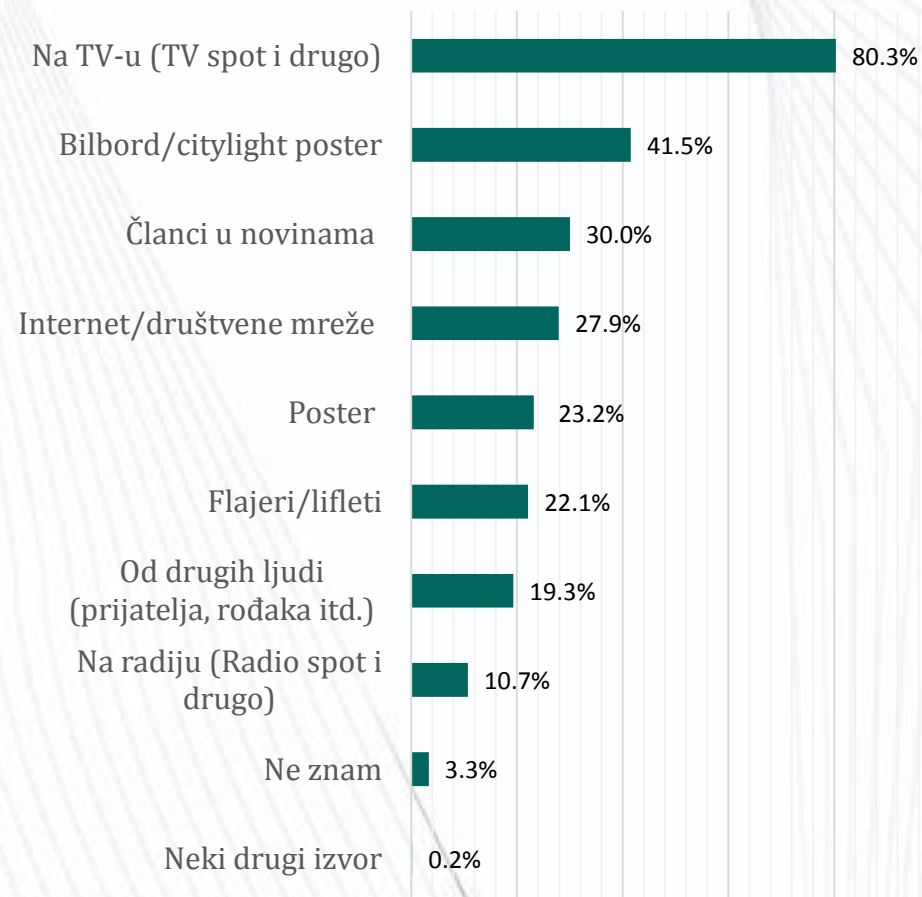
DA LI STE ČULI ZA KAMPANJU I GDJE?

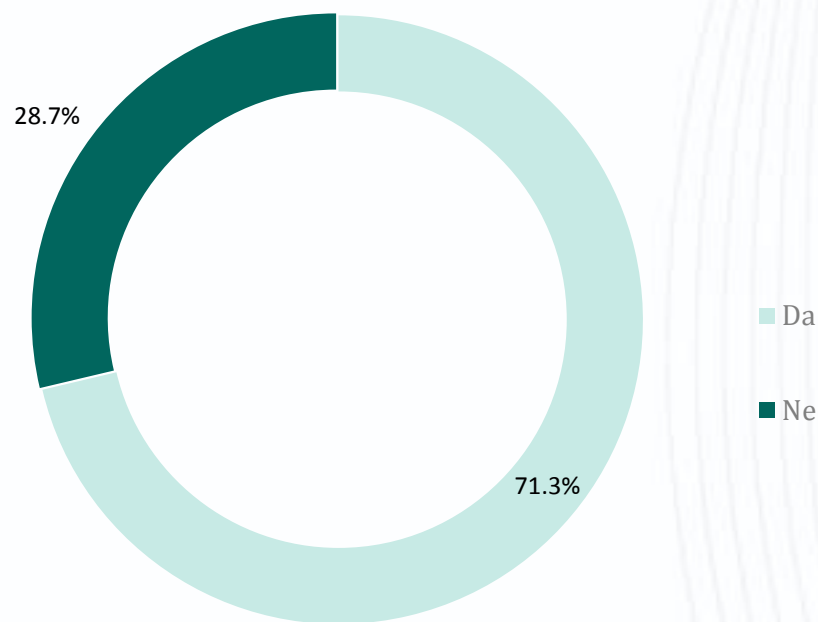
Svaki drugi građanin Crne Gore je čuo za kampanju „Ni centa za mito“.

Građani koji su čuli za pomenutu kampanju, u najvećem broju navode TV (TV spot i drugo) kao izvor informisanosti (80,3%).

Značajniji izvori informisanja su bilbordi/citylight poster, članci u novinama, internet/društvene mreže i sl.

Da li ovakve kampanje ohrabruju građane u suprotstavljanju korupciji?

Više od 70% građana smatra da ovakve kampanje ohrabruju građane u suprotstavljanju korupciji, dok svaki treći misli suprotno.

Ispitanici koji smatraju da su kampanje poput ovih korisne, uglavnom su osobe ženskog pola.

Razlike u starosti, obrazovanju, statusu zaposlenja i regionu u kojem žive ispitanici, nisu statistički značajne.

Povjerenje u rad Agencije

U KOJOJ MJERI VI LIČNO IMATE POVJERENJA U RAD AGENCIJE ZA SPRJEČAVANJE KORUPCIJE U BORBI PROTIV KORUPCIJE?

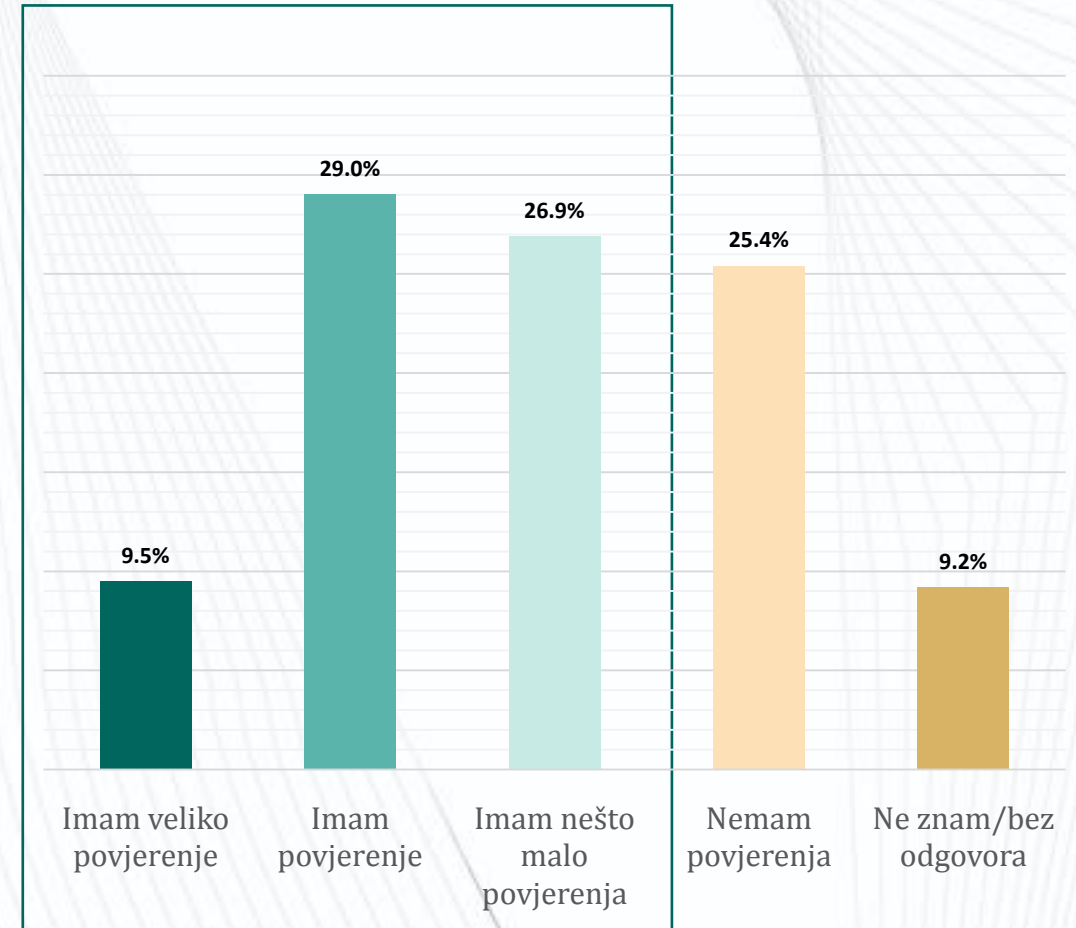

■ Imam povjerenja ■ Nemam povjerenja ■ Ne znam/bez odgovora

Kada je u pitanju povjerenje u rad Agencije, gotovo dvije trećine građana (kumulativni zbir odgovora „imam veliko povjerenje“, „imam povjerenje“, „imam nešto malo povjerenja“ (65,4%) tvrdi da ima povjerenja, dok svaki četvrti kaže da nema povjerenja u rad ASK.

Kod onih koji nemaju povjerenje u rad ASK:

- Razlike u polu nisu statistički značajne,
- Ispitanici imaju između 25 i 44 godine,
- Žive na sjeveru Crne Gore.

U kojoj mjeri je Agencija dala doprinos sveukupnoj borbi protiv korupcije?

U KOJOJ MJERI JE AGENCIJA DALA DOPRINOS SVEUKUPNOJ BORBI PROTIV KORUPCIJE?

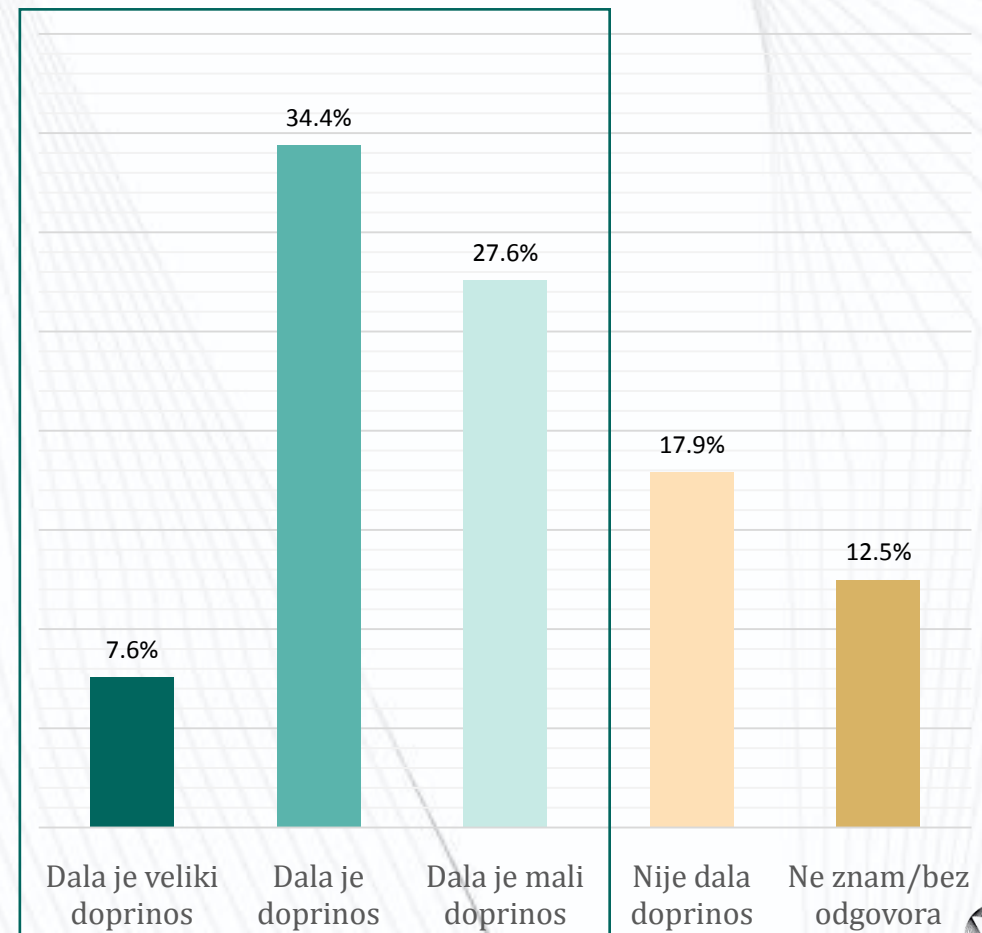

■ Dala je doprinos   ■ Nije dala doprinos   ■ Ne znam/bez odgovora

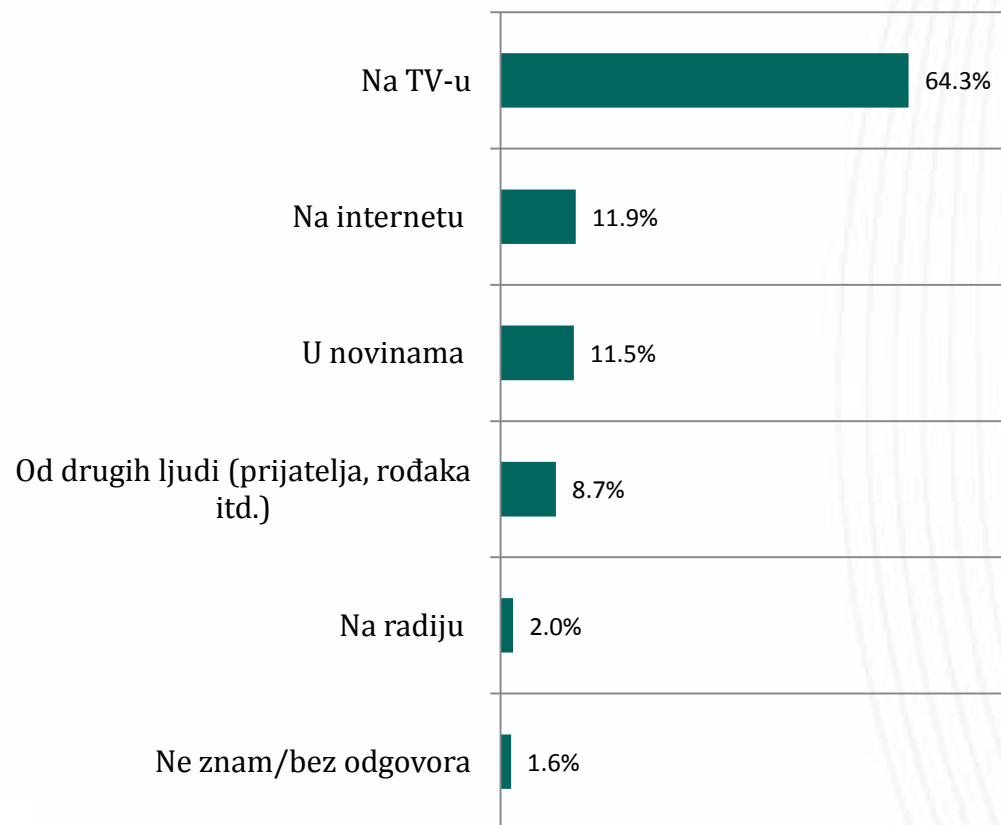
Ukupno 69,6% građana (kumulativni zbir odgovora „dala je veliki doprinos“, „dala je doprinos“ i „dala je mali doprinos“), procjenjuje da je ASK dala doprinos sveukupnoj borbi protiv korupcije u Crnoj Gori. Iz grafika možemo vidjeti da su ispitanici bili skloniji odabiru umjerenjih opcija, pa tako imamo situaciju da nešto više od četvrtine, doprinos ASK ocjenjuje malim, dok svega šestina smatra da ovo tijelo nije doprinijelo u sveukupnoj borbi protiv korupcije.

Oni koji tvrde da ASK nije dala doprinos, uglavnom su:

- Osobe muškog pola,
- Ne pripadaju starosnoj kategoriji od 18 do 24 godine,
- Penzioneri,
- Žive u centralnoj regiji.

Gdje ste prvi put čuli za Agenciju?

Ispitanici su se o Agenciji najčešće prvi put informisali putem TV-a.

Pored toga, jedan od deset ispitanika se informiše čitanjem novina ili preko interneta.

Veoma mali broj ispitanika se o Agenciji informisao preko drugih ljudi (8,7%) ili putem radija (2%).

Preporuke

- Budući da je za svakog petog ispitanika glavni uzrok pojave/prisutnosti korupcije vezan za nedostatak građanske svijesti i odgovornosti o štetnosti korupcije - informativne kampanje bi mogle da utiču na veću informisanost i generalno poboljšanje situacije u ovom smislu;
- Potrebno je staviti akcenat na informisanje građana o načinima na koje bi mogli prijaviti korupciju, kao i o aktivnostima Agencije u oblasti zaštite zviždača;
- Iako se najveći broj građana informiše o načinima prijave korupcije putem TV-a, potrebno je koristiti i druge medije, kao što su novine i sve popularniji internet;
- Neophodno je nastaviti informisanje građana o tome šta su nadležnosti Agencije, a šta ne;
- Po pitanju rada Agencije, trebalo bi opredijeliti više informativnih sadržaja kategorijama stanovništva koji imaju između 25 i 34 godine i preko 65;